

УДК: 617.78:617.558.1

ЮЗ СОҲАСИ ЮМШОҚ ТЎҚИМАЛАРИ ҚЎШМА ЖАРОҲАТЛАРИ АСОРАТЛАРИНИНГ КЛИНИК-ФУНКЦИОНАЛ КЎРИНИШЛАРИАбдурахмонов Фарход Рахмонович¹, Боймурадов Шухрат Абдужалилович²

1 - Самарқанд давлат тиббиёт университети, Ўзбекистон Республикаси, Самарқанд ш.;

2 - Тошкент тиббиёт академияси, Ўзбекистон Республикаси, Тошкент ш.

КЛИНИКО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ПРОЯВЛЕНИЯ ОСЛОЖНЕНИЙ СОЧЕТАННЫХ ПОВРЕЖДЕНИЙ МЯГКИХ ТКАНЕЙ ОБЛАСТИ ЛИЦААбдурахмонов Фарход Рахмонович¹, Боймурадов Шухрат Абдужалилович²

1 - Самаркандский государственный медицинский университет, Республика Узбекистан, г. Самарканд;

2 - Ташкентская медицинская академия, Республика Узбекистан, г. Ташкент

CLINICAL-FUNCTIONAL MANIFESTATIONS OF COMPLICATIONS OF FACIAL SOFT TISSUE INJURIES MAXILLOFACIAL REGIONAbdurakhmonov Farkhod Rakhmonovich¹, Boymuradov Shukhrat Abdujalilovich²

1 - Samarkand State Medical University, Republic of Uzbekistan, Samarkand;

2 - Tashkent Medical Academy, Republic of Uzbekistan, Tashkent

e-mail: farhodhai1975@mail.ru

Резюме. Ушбу мақолада юз-жағ соҳа юмшоқ тўқималари шикастланиши асоратлари, жумладан йиринглаш, чандик ва тўқималар нуқсонлари ва уларнинг динамикасидаги ўзгаришларнинг клиник ва функционал жиҳатлари тасвирланган. Лазер ва озоннинг тиббий ва биологик хусусиятлари ва уларнинг юз-жағ соҳасининг юмшоқ тўқималари жароҳатларини даволашга таъсири муҳокама қилинади. Шунингдек, жароҳатларнинг асоратларини баиорат қилишда инфрақизил термометриянинг ўзига хос хусусиятларига баҳо берилади. Бундан ташқари, касаллик асоратларининг маҳаллий ва умумий клиник белгиларининг динамикаси кўрсатилган.

Калит сўзлар: инфрақизил термометрия, юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималари жароҳат асоратлари, асоратларининг клиник функционал жиҳатлари.

Abstract. This article describes the clinical and functional aspects of complications of soft tissue injuries of the maxillofacial region, including suppuration, scarring, and tissue defects, and their changes in dynamics. The medical and biological properties of laser and ozone and their effect on the healing of soft tissue injuries of the maxillofacial region are discussed. Also, various positive considerations are given to the specific features of infrared thermometry in predicting the complications of injuries. In addition, the dynamics of their local and general clinical signs are shown.

Keywords: infrared thermometry, complications of soft tissue injuries of the maxillofacial region, clinical and functional aspects of complications.

Мавзунинг долзарблиги. Юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималарининг асоратлари юзага келган беморларни даволашни ташкил қилиш, ташхислаш, профилактикаси ва реабилитация қилишга қаратилган илмий тадқиқотар дунёнинг етакчи илмий марказлари ва олий таълим муассасаларида олиб борилмоқда. Улар орасида University of Kansas, Boston University (АҚШ) жароҳатлардан кейин юзага келган чандикли деформацион асоратларни даволаш; University of Western Australia (Австралия); Qingdao University (Хитой), Warszawski Uniwersytet Medyczny (Польша), Seoul National University, Yonsei University (Жанубий Корея) келиб чиқиши мумкин бўлган салбий

оқибатларни олдини олишга қаратилган илмий изланиш натижалари чоп этилган.

Мамлакатимизда ҳам тиббиёт соҳасини ривожлантириш, тиббий тизимни жаҳон андозалари талабларига мослаштириш, аҳоли орасида шикастланиш оқибатларини камайтириш ва уларнинг асоратларини олдини олишга қаратилган қатор ислохотлар амалга оширилмоқда. Бугунги кунда қўшма жароҳатлар инсон ўлимига сабаб бўлиши бўйича қон томир ва онкологик касалликлардан сўнгги учинчи ўринни эгаллайди. Юз-жағ соҳаси жароҳатлар ва уларнинг асоратлари сони сўнгги йилларда ортиб бормоқда, муаллифларнинг маълумотларига кўра қўшма жароҳатга учраган беморларнинг 69 % юз

соҳаси зарарланади. Қўшма жароҳатларда юз юмшоқ тўқималарнинг биргаликда зарарланиши оқибатида, жароҳатни мураккаб клиник белгилар билан намоён бўлиши кузатилади ҳамда жароҳатлардан кейинги юзнинг функционал ва косметик нуқсонларини ривожланишига олиб келадиган асоратлар юзага келиши мумкин.

Жаҳонда юз-жағ соҳаси қўшма жароҳатлари ва уларни ташхислаш, даволашнинг анъанавий ва замонавий усуллари, иммунологик омилларини аниқлашга қаратилган бир қатор илмий тадқиқотлар олиб борилмоқда. Аммо айнан юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималари қўшма жароҳатларини олдиндан башоратлаш ва уларни реабилитация қилиш борасидаги илмий тадқиқотлар қарийб учрамайди. Шу сабабли бу борада юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималарининг қўшма жароҳатлари оқибатида юзага келадиган йиринглаш, чандиклар ҳосил бўлиши каби асоратларини башоратлаш ва уларни олдини олиш, шунингдек бу касалликни комплекс даволаш масалалари ҳозирги кунда тўлиқ ечими топилмаганлигини инобатга олиб, самарали даволаш тартибини амалиётга татбиқ қилиш чора – тадбирлар ишлаб чиқишга қаратилган илмий тадқиқотларни олиб бориш алоҳида аҳамият касб этади.

Тадқиқотнинг мақсади: Юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималарининг йиринглаш, чандик ва тўқималар нуқсонлари ва уларнинг динамикасидаги ўзгаришларнинг клиник ва функционал жиҳатлари таҳлил қилиш.

Тадқиқот усуллари ва материаллари: Тадқиқот давомида Самарқанд шаҳар тиббиёт бирлашмаси, Тошкент тиббиёт академияси кўп тармоқли клиникаси ва Республика ихтисослаштирилган травматология ва ортопедия илмий-амалий тиббиёт маркази Самарқанд филиалида 2019-2024 йиллар давомида юз-жағ соҳаси қўшма шикастланишлари билан даволанган 18 дан 59 ёшгача бўлган икки ёш гуруҳидаги 186 нафар беморлар танлаб олинган. Шунингдек, юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималари қўшма жароҳати бўлган беморларнинг клиник-лаборатор ва инструментал текшириш

натижалари олинган. Барча беморлар клиник, лаборатор, инструментал (панорамали 3D, ортопантомограмма, КТ, МСКТ, антропометрик ўлчовлар, ташки кўринишнинг олд ва ён томондан олинган фотосуратлари) ва статистик усуллардан фойдаланилган.

Тадқиқотда иштирок этган беморлар куйидаги гуруҳларга тақсимланди:

биринчи назорат гуруҳига (I гуруҳ n=33) юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималарининг жароҳатлари билан анъанавий усулда даволанган беморлар;

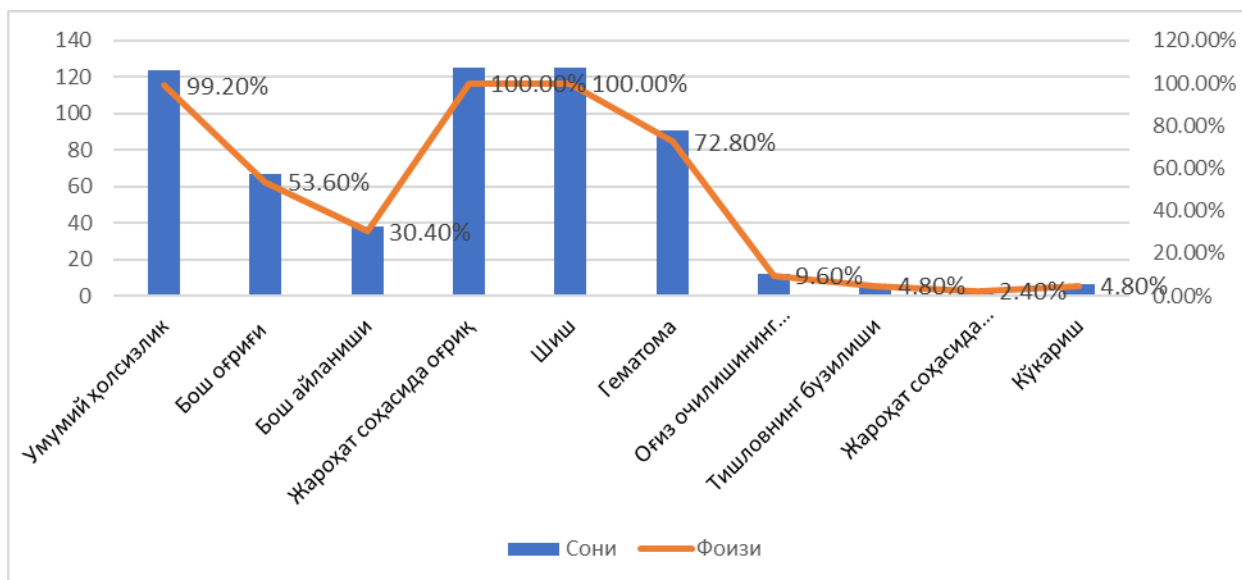
иккинчи асосий гуруҳига (II асосий n=102) жароҳатлари озон ва паст интенсивликдаги лазер нурлари билан даволанган беморлар;

учинчи асосий гуруҳига (III асосий n=51) юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималарининг жароҳатлари CO₂ фракцион лазер ва ультрафонофорез билан биргаликда комплекс даволанган беморлар киритилди.

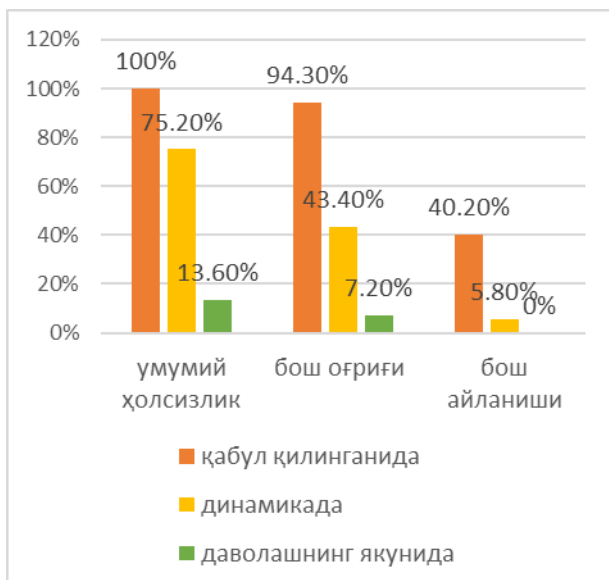
Тадқиқот натижалари: Беморларда юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималари қўшма жароҳатлари ва уларнинг асоратларининг умумий хусусиятлари, клиник кўриниши ҳамда юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималари қўшма жароҳатлардан кейинги чандикли деформацион тўқималарнинг морфологик ва гистологик параметрлари таҳлил қилиниб гипертрофик, атрофик ва келлоид чандикларнинг ўзига хос жиҳатлари ўрганилди.

Беморларда кузатилган клиник белгилар: умумий ҳолсизлик, бош оғриғи, кўнгил айланиши, жароҳат соҳасида оғриқ, шиш, гематома, оғиз очилишининг қийинлашуви. Тишловнинг бузилиши, кўкариш каби симптомларнинг учраш частотаси таҳлил қилинди. Шунга асосан беморларнинг қарийб барчасида умумий ҳолсизлик, жароҳат соҳасида оғриқ, шиш кузатилди, тишловнинг бузилиши, кўкариш каби бошқа белгилар нисбатан камроқ кузатилган.

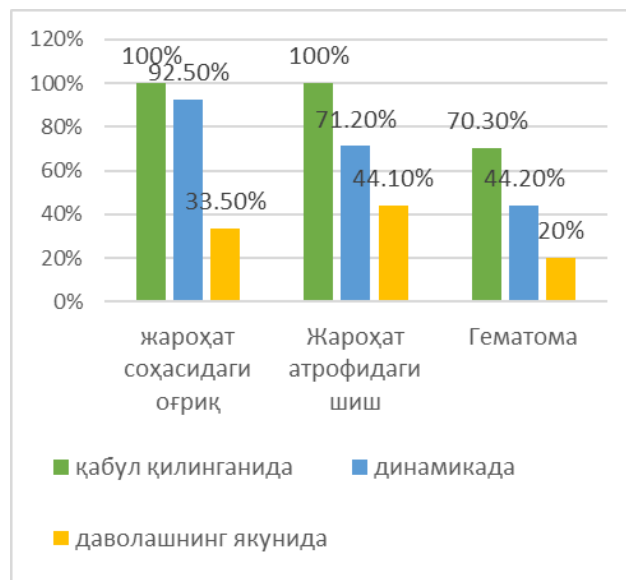
Беморларнинг клиник белгиларини таққослаб таҳлил қилиш мақсадида умумий ва маҳаллий гуруҳларга ажратилди. Умумий клиник белгиларига умумий ҳолсизлик, бош оғриғи ва бош айланиши киритилган бўлса, маҳаллий белгиларга жароҳат соҳасида оғриқ, шиш ва гематомалар киритилди.

Расм 1. Юз жағ соҳа юмшоқ тўқималарининг қўшма жароҳати асоратлари мавжуд беморларнинг клиник белгиларининг учраш частотаси

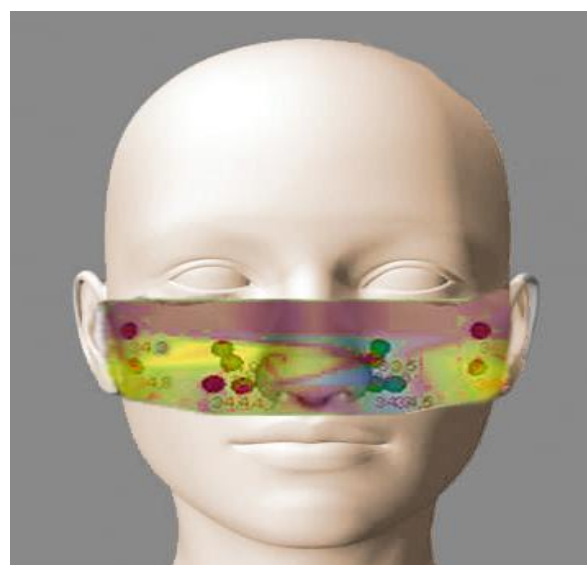
Расм 2. Беморларида умумий клиник белгиларнинг динамикада ўзгариши

Расм 3. Беморларида маҳаллий клиник белгиларнинг динамикада ўзгариши

Расм 4. Бемор А нинг жароҳатдан кейинги 5-кундаги термограммаси

Расм 5. Бемор А нинг жароҳатдан кейинги 7-кундаги термограммаси

Шунингдек, даволаш давомида юқоридаги клиник белгиларининг динамикада ўзгариши ҳам назорат қилиниб таҳлил қилиб борилди.

Бундай ҳолларда беморларнинг жароҳат юзаси УТТ ва инфрақизил термометрия ёрдамида текширув ўтказилди, жароҳат бўшлиғида суюқлик борлиги маҳаллий ҳароратнинг динамикада ўзгариши кузатиб борилди. Натижада, инфрақизил термометрия юз жағ соҳа юмшоқ тўқималарининг қўшма жароҳатлари иккиламчи битиши(йиринглаши) каби асоратларининг клиникаси намоён бўлишидан олдинги белгиларини башоратлашга имконият яратади.

Хулоса. Шуни хулоса қилиб айтишимиз мумкинки, юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималари қўшма жароҳатлари асоратлари ўзига хос маҳаллий ва умумий клиник белгилари билан намоён бўлади ва ушбу белгилар танланган даволаш самарадорлигига қараб ижобий томонга ўзгариши аниқланди. Шунингдек, касаллик асоратларини кечиш жараёнини назорат қилишда инфрақизил термометриянинг аҳамияти муҳим деган хулосага келдик.

Адабиётлар:

1. Абдурахмонов.Ф.Р.,Боймуродов.Ф.Р Юз-жағ соҳаси юмшоқ тўқималари қўшма жароҳатларининг битиш тушунчаси ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Самарқанд. 2020, №6 (124) Проблемы биологии и медицины.
2. Алимова Д. М., Камиллов Х. П., Шукурова У. А. Клинико-иммунологическое обоснование применения озонотерапии в комплексном лечении рецидивирующего афтозного стоматита // Ўзбекистон тиббиёт журналі. – Тошкент, 2010. – №1. – С. 41-43.
3. Боймуродов Ш.А. Совершенствование диагностики и лечения больных с сочетанными травмами костей лицевого скелета. // дисс. док. мед. Наук. –Ташкент. - 2012 г.- С. 22-24.
4. Герасименко М.Ю., Филатова Е.В., Никитин А.А., Стучилов В.А. Косяков М.Н., Гришина Н.В. Новые аспекты реабилитации больных с посттравматическими дефектами и деформациями челюстно-лицевой области //Вопросы курортологии, физиотерапии и ЛФК. - 2000-№6-С. 27-29

5. Герасименко М.Ю. Особенности физиотерапии в стоматологии. // Альманах клинической медицины 2010- С. 436-444.
6. Густов А.В., Котов С.А., Контрощикова К.Н. Озонотерапия в неврологии. Н.Новгород 2011; 31-32.
7. Каримов Х.Я., Шевченко Л.И., Бобоев К.Т., Югаи М.А. Метод озонотерапии Сукцинасол. Метод. пособие для врачей. Ташкент 2011; 5-10, С. 14-19.
8. Ризаев Ж.А., Боймурадов Ш.А., Абдурахмонов Ф.Р., Гаффаров У.Б. Озонотерапиянинг юз-жағ соҳаси қўшма шикастланишларидаги очик жароҳатларни даволашдаги аҳамияти // Биология ва тиббиёт муоммолари журнали. – Самарқанд 2000.-№ 4. С 230-235.
9. Gopalakrishnan S, Parthiban S. Ozone- a new revolution in dentistry. J Bio Innova. 2012; 1:58-69.14. Grotendorst GR, Rahmanie H, Duncan MR. Combinatorial signaling pathways determine fibroblast proliferation and myofibroblast differentiation. FASEB J. 2014; 18:469-79.
10. Hinz B, Pahn SH, Thannickal VJ, Galli A, Bochaton-Piallat M, Gabbiani G. The myofibroblast: one function, multiple origins. Am J Pathol. 2017; 170-180
11. Das S. Application of ozone therapy in dentistry. Indian J Dent Adv. 2011; 3:538-42.
12. Maiya A. Applications of ozone in dentistry. Int J Clin Dent Sci. 2011; 2:23-7.
13. Seidler V, Linetskiy I, Hubáľková H, Staňková H, Šmucler R, Mazánek J. Ozone and its usage in general medicine and dentistry. A review articles. Prague Med Rep. 2012; 109:5-13.

КЛИНИКО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ПРОЯВЛЕНИЯ ОСЛОЖНЕНИЙ СОЧЕТАННЫХ ПОВРЕЖДЕНИЙ МЯГКИХ ТКАНЕЙ ОБЛАСТИ ЛИЦА

Абдурахмонов Ф.Р., Боймурадов Ш.А.

Резюме. В этой статье представлены информации разных методов лазеротерапии и озонотерапии и их воздействие на заживление ран мягких тканей при сочетанной травме челюстно-лицевой области. В ней также включается анализ исследований лазеротерапии и озонотерапии по челюстно-лицевой хирургии и стоматологии и их эффективность при лечении травм мягких тканей челюстно-лицевой области.

Ключевые слова: лазер, раны мягких тканей, челюстно-лицевая область, стоматология, особенности лазеротерапии.